

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з навчально-методичної роботи

Карпа НЕМАШКАЛО

ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ ТА ПРАВА

робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань **08 “Право”**
Спеціальність **081 “Право”**
Освітній рівень **Перший (бакалаврський)**
Освітня програма **«Правове регулювання економіки»**

Статус дисципліни **обов’язкова**
Мова викладання, навчання та оцінювання **українська**

Завідувач кафедри правового регулювання економіки **Олег ЛУК’ЯНЧИКОВ**

**Харків
2022**

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри правового регулювання економіки

Протокол № 2 від 3.09.2022 р.

Розробники:

Рогова О.Г., к.ю.н., доц. кафедри правового регулювання економіки

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри –розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

Анотація навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Теорія держави та права» (надалі – ТДП) належить до циклу професійної підготовки освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів за спеціальністю 081 «Право».

Метою викладання даної навчальної дисципліни є формування у студентів компетентностей, які сприяють абстрактному і логічному мисленню, здатності формулювати власні думки, самокритичності, вмінні працювати з джерелами і фактичним матеріалом, грамотно і точно формулювати та висловлювати свої позиції, належним чином їх обґрунтовувати, брати участь в аргументованій дискусії.

Навчальна дисципліна передбачає опанування методології дослідження державно-правових явищ, належний рівень оволодіння загальнотеоретичними правовими поняттями та категоріями; усвідомлення сутності, змісту та форм права і держави; системи основних прав, свобод та обов'язків людини; поняття правової держави та її співвідношення з громадянським суспільством; структури права та законодавства; правових форм діяльності держави; правового регулювання суспільних відносин; місця законності та правопорядку в правовій і політичній системах.

Теорія держави та права виступає теоретико-методологічною основою для групи галузевих юридичних наук. Відносно кожної з галузевих дисциплін ТДП виконує роль узагальнюючої науки, забезпечує впорядкування та систематизацію всіх знань про державу і право, всієї здобутої галузевими юридичними науками державно-правової інформації, сприяє виробленню єдиного підходу до аналізу явищ правової реальності.

Слухачі дисципліни повинні навчитися застосувати набуті знання теорії держави і права у подальшому вивченні інших юридичних дисциплін, відстоювати свої погляди з повагою до власної гідності та гідності інших учасників дискусії, вільно та компетентно спілкуватися в діалоговому режимі з викладачами та іншими студентами.

Вивчення ТДП є основою професійної підготовки фахівців-правників, спроможних забезпечити подальший розвиток правової системи України з урахуванням тенденцій європейської інтеграції та глобалізації. Навчальна дисципліна спрямована на формування ґрунтованої, різнобічно розвинутої особистості, здатної використовувати весь спектр набутих компетентностей для досягнення успіху в конкурентному середовищі. Набуті в процесі вивчення дисципліни компетентності підвищують конкурентоспроможність молодих фахівців на ринку праці.

Мета навчальної дисципліни:

Метою дисципліни є підготовка майбутніх фахівців у галузі права і формування у здобувачів вищої освіти цілісного розуміння основних закономірностей виникнення, розвитку і функціонування держави і права та оволодіння понятійним апаратом теорії держави і права.

Головні **завдання** навчальної дисципліни полягають у формуванні у студентів системи знань щодо природи і сутності права і держави, найважливіших явищ державно-правової дійсності, а також отримання практичних навичок та уявлень, що дозволяють розкривати основні закономірності виникнення та функціонування держави і права, оперувати юридичними поняттями і категоріями; обґрунтувати цілісність та системність юриспруденції як єдиної системи знань.

Предметом навчальної дисципліни – є основні закономірності виникнення, функціонування і розвитку держави і права, найважливіших явищ державно-правової

дійсності, сутність права і держави, а також сучасні тенденції наукової рефлексії явищ правової реальності.

Характеристика навчальної дисципліни

Курс	1
Семестр	1, 2
Кількість кредитів ECTS	9
Форма підсумкового контролю	залік, іспит

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни

Пререквізити	Постреквізити
Правознавство ¹	Конституційне право
Вступ до фаху	Цивільне право
	Кримінальне право
	Трудове право
	Адміністративне право
	Адміністративне процесуальне право
	Міжнародне публічне право

Компетентності та результати навчання за дисципліною

Результати навчання	Компетентності
РН 1. Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин.	ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК9. Здатність працювати в команді. ЗК10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів). ЗК11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
РН 3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.	ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. ЗК6. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології. ЗК7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. СК11. Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти. СК12. Здатність аналізувати правові проблеми

¹ На основі загальної середньої освіти

	<p>та обґрунтовувати правові позиції.</p> <p>СК13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ.</p>
<p>РН 5. Давати короткий правовий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю.</p>	<p>ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.</p> <p>ЗК3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.</p> <p>ЗК8. Здатність бути критичним і самокритичним.</p> <p>ЗК10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).</p> <p>ЗК11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p> <p>ЗК12. Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми.</p> <p>ЗК13. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p> <p>ЗК14. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.</p> <p>ЗК15. Прагнення до збереження навколишнього середовища.</p> <p>СК1. Здатність застосовувати знання з основ теорії та філософії права, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі у суспільстві.</p> <p>СК2. Здатність аналізувати ретроспективи розвитку правових явищ та процесів у контексті їх впливу на сучасну правову систему.</p> <p>СК3. Цінування та повага до гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння її правової природи.</p> <p>СК12. Здатність аналізувати правові проблеми та обґрунтовувати правові позиції.</p> <p>СК13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ.</p>
<p>РН 6. Оцінювати недоліки і переваги певних правових аргументів, аналізуючи відому проблему</p>	<p>ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.</p> <p>ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p>

	<p>ЗК7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.</p> <p>ЗК8. Здатність бути критичним і самокритичним.</p> <p>ЗК10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).</p> <p>ЗК11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p> <p>ЗК13. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p> <p>ЗК14. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.</p> <p>СК1. Здатність застосовувати знання з основ теорії та філософії права, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі у суспільстві.</p> <p>СК2. Здатність аналізувати ретроспективи розвитку правових явищ та процесів у контексті їх впливу на сучасну правову систему.</p> <p>СК3. Цінування та повага до гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння її правової природи.</p> <p>СК8. Здатність застосовувати правові принципи та доктрини</p>
<p>РН 10. Вільно спілкуватись державною та іноземною мовами як усно, так і письмово, із застосуванням правничої термінології.</p>	<p>ЗК8. Здатність бути критичним і самокритичним.</p> <p>ЗК13. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p> <p>ЗК14. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.</p>
<p>РН 11. Мати базові навички риторики.</p>	<p>ЗК3. Знання та розуміння предметної області</p>

	<p>та розуміння професійної діяльності.</p> <p>ЗК4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.</p> <p>ЗК8. Здатність бути критичним і самокритичним.</p> <p>ЗК13. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p> <p>ЗК14. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.</p> <p>СК10. Здатність використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин.</p>
<p>РН 12. Донести до респондента матеріал з певної правової проблематики доступно і зрозуміло.</p>	<p>ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.</p> <p>ЗК3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.</p> <p>ЗК4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.</p> <p>ЗК7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.</p> <p>ЗК8. Здатність бути критичним і самокритичним.</p> <p>ЗК13. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p> <p>СК10. Здатність використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин.</p> <p>СК12. Здатність аналізувати правові проблеми та обґрунтовувати правові позиції.</p>
<p>РН 15. Вільно використовувати для правничої діяльності доступні інформаційні технології і бази даних.</p>	<p>ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.</p> <p>ЗК3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.</p> <p>ЗК7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.</p> <p>ЗК9. Здатність працювати в команді.</p>

	<p>ЗК13. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p> <p>СК10. Здатність використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин.</p>
РН 16. Використовувати комп'ютерні програми, необхідні у правничій діяльності.	<p>ЗК3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.</p> <p>ЗК9. Здатність працювати в команді.</p> <p>ЗК13. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p> <p>СК10. Здатність використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин.</p>
РН 17. Працювати в команді, забезпечуючи виконання завдань команди.	<p>ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.</p> <p>ЗК7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.</p> <p>ЗК8. Здатність бути критичним і самокритичним.</p> <p>ЗК9. Здатність працювати в команді.</p> <p>ЗК10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).</p> <p>ЗК12. Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми.</p> <p>ЗК14. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.</p> <p>СК3. Цінування та повага до гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння її правової природи.</p> <p>СК13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ.</p>
РН 18. Застосовувати в професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.	<p>ЗК3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.</p> <p>ЗК10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).</p> <p>ЗК11. Здатність реалізувати свої права і</p>

	<p>обов'язки як члена суспільства; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p> <p>ЗК12. Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми.</p> <p>ЗК13. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p> <p>ЗК14. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.</p> <p>ЗК15. Прагнення до збереження навколишнього середовища.</p> <p>СК1. Здатність застосовувати знання з основ теорії та філософії права, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі у суспільстві.</p> <p>СК2. Здатність аналізувати ретроспективи розвитку правових явищ та процесів у контексті їх впливу на сучасну правову систему.</p> <p>СК12. Здатність аналізувати правові проблеми та обґрунтовувати правові позиції.</p> <p>СК13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ.</p>
<p>РН 19. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.</p>	<p>ЗК3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.</p> <p>ЗК7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.</p> <p>ЗК10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).</p> <p>ЗК11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p> <p>ЗК12. Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми.</p> <p>ЗК13. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній</p>

	<p>системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p> <p>ЗК14. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.</p> <p>СК1. Здатність застосовувати знання з основ теорії та філософії права, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі у суспільстві.</p> <p>СК2. Здатність аналізувати ретроспективи розвитку правових явищ та процесів у контексті їх впливу на сучасну правову систему.</p> <p>СК3. Цінування та повага до гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння її правової природи.</p> <p>СК10. Здатність використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин.</p> <p>СК13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ.</p>
<p>РН 20. Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки.</p>	<p>ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.</p> <p>ЗК3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.</p> <p>ЗК7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.</p> <p>ЗК10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).</p> <p>ЗК11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p> <p>ЗК13. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p> <p>ЗК14. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.</p> <p>СК10. Здатність використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин.</p>

СК12. Здатність аналізувати правові проблеми та обґрунтовувати правові позиції. СК13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ.

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Вступ до теорії держави і права

Тема 1. Теорія держави і права як наука і навчальна дисципліна.

Предмет і структура теорії держави і права. Теорія держави і права як наука і навчальна дисципліна. Теорія держави і права в системі суспільних і юридичних наук. Методи і методологія теорії держави і права. Функції теорії держави і права.

Тема 2. Походження держави і права.

Виникнення держави. Виникнення права. Теорії походження держави. Теорії походження права. Зв'язок держави і права на різних етапах розвитку суспільства. Типи праворозуміння.

Змістовий модуль 2. Загальне вчення про державу.

Тема 3. Загальна теорія держави.

Поняття та ознаки держави. Типологія держави. Державний суверенітет, народний суверенітет і національний суверенітет. Функції держави, правові форми їх здійснення.

Поняття і структура форми держави. Форма правління. Форма державного устрою. Державний режим. Міжнародні об'єднання держав.

Механізм держави і державний апарат. Механізм держави і його структура. Принципи організації і діяльності механізму держави. Державний апарат. Принципи організації і діяльності державного апарату. Поділ влади. Загальна характеристика законодавчої, виконавчої та судової гілок влади. Поняття, ознаки та класифікація державних органів.

Тема 4. Держава у політичній системі суспільства.

Поняття і структура політичної системи суспільства. Місце і роль держави в політичній системі суспільства. Державна і політична влада. Роль права в процесі функціонування і розвитку політичної системи суспільства.

Історичні передумови та загальна характеристика концепцій правової держави. Поняття й ознаки правової держави. Україна на шляху до правової держави. Держава та громадянське суспільство. Загальна характеристика громадянського суспільства. Структура громадянського суспільства.

Змістовий модуль 3. Загальне вчення про право.

Тема 5. Право як регулятор суспільних відносин.

Основні підходи до праворозуміння. Зміст та значення термінів «об'єктивне право» і «суб'єктивне право». Ознаки та функції права. Цінність права. Співвідношення права та інших соціальних норм (етика, мораль, релігія).

Тема 6. Правовий статус людини і громадянина.

Людина як суб'єкт права: біопсихосоціальна природа людини. Свобода людини та право. Правовий статус особистості. Співвідношення понять «права людини», «права громадянина». Класифікації прав людини. Інститут прав людини в Україні. Національні та міжнародні гарантії прав людини.

Тема 7. Джерела права.

Поняття і види джерел права. Нормативно-правовий акт як джерело права. Правовий звичай як джерело права. Нормативно-правовий договір як джерело права. Судовий прецедент і судова практика як джерела права. Правова доктрина як джерело права.

Принципи права. Основоположні принципи права. Загальні принципи права. Міжгалузеві та галузеві принципи права. Значення принципів права для правового регулювання.

Тема 8. Правова свідомість і правова культура.

Поняття, структура та функції правосвідомості. Види правосвідомості. Поняття та види деформації правосвідомості. Правова культура: поняття і значення. Правова культура суспільства. Правова культура особистості.

Змістовий модуль 4. Нормативна основа правового регулювання.

Тема 9. Норми права.

Поняття і ознаки норми права. Структура норми права. Класифікація норм права. Спеціалізовані норми права.

Тема 10. Юридичні факти.

Поняття юридичних фактів. Види юридичних фактів. Правові презумпції, правові преюдиції й юридичні фікції: поняття та їх вплив на розвиток правовідносин.

Тема 11. Система права і система законодавства.

Поняття і структура системи права. Публічне і приватне право. Матеріальне і процесуальне право. Галузі та інститути права. Співвідношення систем міжнародного права та національного права.

Поняття системи законодавства. Її співвідношення з системою права. Структура системи законодавства. Чинники формування і розвитку системи законодавства. Систематизація законодавства. Облік, інкорпорація та консолідація законодавства. Кодифікація законодавства і створення зводу законів.

Нормативно-правові акти. Поняття та ознаки нормативно-правового акта. Закони, кодекси, підзаконні правові акти. Дія нормативно-правових актів у часі, просторі та за колом осіб.

Тема 12. Правотворчість.

Поняття правотворчості. Співвідношення понять «правотворчість» та «нормотворчість». Види і принципи правотворчості. Функції правотворчості. Вміст і основні стадії законотворчого процесу. Юридична техніка і її значення для правотворчості.

Змістовий модуль 5. Реалізація права.

Тема 13. Правовідносини.

Поняття, ознаки і види правових відносин. Структура правових відносин: суб'єкти, об'єкти, зміст. Суб'єкти правових відносин та їх види. Правосуб'єктність. Об'єкти правових відносин, їх види. Суб'єктивні права та юридичні обов'язки суб'єктів правовідносин. Юридичні факти. Фактичний склад і складний юридичний факт.

Тема 14. Юридично значуща поведінка та юридична відповідальність.

Поняття і види юридично значущої поведінки. Характерні межі і особливості правомірної поведінки. Види правомірної поведінки. Поняття і ознаки правопорушення. Склад правопорушення. Види і причини правопорушень. Зловживання правом.

Юридична відповідальність як різновид соціальної відповідальності і як міра державного примусу. Ознаки юридичної відповідальності. Підстави виникнення і звільнення від юридичної відповідальності. Види юридичної відповідальності. Цілі і принципи юридичної відповідальності.

Тема 15. Застосування норм права.

Поняття і форми реалізації норм права. Застосування норм права як специфічна форма його реалізації. Принципи застосування норм права. Застосування права в умовах колізій і прогалин у законодавстві.

Тема 16. Тлумачення правових актів.

Поняття і необхідність тлумачення норм права. Суб'єкти тлумачення. Види тлумачення. Способи (прийоми) тлумачення норм права. Особливості тлумачення конституції та законів. Інтерпретаційні акти, їх види.

Тема 17. Основні правові системи сучасності.

Правова система і правова сім'я: поняття та види. Романо-германська сім'я правових систем. Англосаксонська (англо-американська) сім'я правових систем. Сім'я релігійного права. Традиційно-звичаєві правові системи.

Зближення та взаємний вплив правових систем. Процеси глобалізації, їх вплив на розвиток правових систем сучасності. Процеси конвергенції в сучасних правових системах. Напрями і засоби зближення та взаємовпливу правових систем.

Перелік практичних (семінарських) занять, а також питань та завдань до самостійної роботи наведено у таблиці "Рейтинг-план навчальної дисципліни".

Методи навчання та викладання

Під час викладання дисципліни «Теорія держави та права» використовуються наступні методи:

пояснювально-ілюстративний метод, або інформаційно-рецептивний (розповідь, лекція, пояснення, демонстрація наочного матеріалу (таблиці, схеми, презентації тощо), практичні (вправи – ситуаційні завдання, творчі вправи, виконання творчого завдання, науково-дослідна робота), контрольні (експрес-опитування, письмові контрольні роботи, підсумковий контроль) і самостійні (есе та інші евристичні завдання);

дослідницький метод – метод навчання, який передбачає творче застосування знань, оволодіння методами наукового пізнання, формування досвіду самостійного наукового пошуку. Аналіз і систематизація одержаних результатів, формулювання висновків.

Крім того, використовуються діалогічні методи навчання (методи активізації навчально-пізнавальних дій) (теми 2, 3, 5, 7, 9, 11, 14, 15, 16), зокрема, до них належать аналіз конкретної ситуації, «мозковий штурм» («атака»), навчально-тематична дискусія, ділова гра, тощо.

Порядок оцінювання результатів навчання

Система оцінювання сформованих компетентностей у студентів враховує види занять, які, згідно з програмою навчальної дисципліни, передбачають лекційні, практичні заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів

здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Контрольні заходи включають:

у першому семестрі:

1) поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 100 балів);

2) модульний контроль, що проводиться у формі контрольної роботи як проміжний міні-екзамен з ініціативи викладача з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовий модуль і має на меті *інтегровану* оцінку результатів навчання студента після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля;

3) підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі заліку відповідно до графіку навчального процесу і оцінюється сумою набраних балів за результатами поточного контролю (максимальна сума – 100 балів).

у другому семестрі:

1) поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє студенту складати іспит, – 35 балів);

2) модульний контроль, що проводиться у формі контрольної роботи як проміжний міні-екзамен з ініціативи викладача з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовий модуль і має на меті *інтегровану* оцінку результатів навчання студента після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля;

3) підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі семестрового екзамену, відповідно до графіку навчального процесу.

Порядок проведення поточного оцінювання знань студентів. Оцінювання знань студента під час практичних занять та виконання індивідуальних завдань проводиться шляхом оцінювання рівня володіння студентами теоретичним матеріалом та правильністю виконання ситуаційних завдань та повноти і обґрунтованості виконання індивідуального завдання.

Модульний контроль проводиться у формі письмової контрольної роботи, яка включає тестові завдання та оцінюються максимально у 6 балів. Такий контроль проводиться 2 рази за семестр. Залік наприкінці першого семестру проводиться у формі письмової контрольної роботи, яка оцінюється максимально 25 балів.

Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів з навчальної дисципліни здійснюється

у першому семестрі – з урахуванням отриманих балів упродовж семестру;

Накопичування рейтингових балів з навчальної дисципліни (1 семестр)

Вирішення ситуаційних (практичних) завдань	55
Письмові контрольні роботи	2*5=10
Виконання творчого завдання	2*5=10
Підсумкова контрольна робота (залік)	25
Максимальна кількість балів	100

Накопичування рейтингових балів з навчальної дисципліни (2 семестр)

Види навчальної роботи	Мах кількість балів
Вирішення ситуаційних (практичних) завдань	45
Письмова контрольна робота	2*5=10

Виконання творчого завдання	5
Екзамен	40
Максимальна кількість балів	100

Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів з навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення іспиту за результатами навчання протягом року, завданням якого є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, вміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни, обґрунтувати власну позицію тощо.

Результат екзамену оцінюється в балах (максимальна кількість – 40 балів, мінімальна кількість, що зараховується, – 25 балів) і проставляється у відповідній графі екзаменаційної "Відомості обліку успішності".

Студента слід **вважати атестованим**, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60. Мінімум можлива кількість балів за поточний і модульний контроль упродовж семестру – 35 та мінімум можлива кількість балів, набраних на екзамені, – 25.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих під час екзамену, та балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою. Сумарний результат у балах за семестр складає: "60 і більше балів – зараховано", "59 і менше балів – не зараховано" та заноситься у залікову "Відомість обліку успішності" навчальної дисципліни.

Форми оцінювання та розподіл балів наведено у таблиці "Рейтинг-план навчальної дисципліни".

Рейтинг-план навчальної дисципліни

1 семестр

Тема	Форми та види навчання	Форми оцінювання	Мах бал	
Змістовий модуль 1. Вступ до теорії держави і права				
Тема 1	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція на тему: «Теорія держави і права як наука і навчальна дисципліна»	Активна робота на лекції	
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою: «Теорія держави і права як наука і навчальна дисципліна»	Вирішення ситуаційних (практичних) завдань	5
	Самостійна робота			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	<i>Теорія держави і права в системі суспільних і юридичних наук.</i> Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Виконання домашніх завдань щодо вирішення практичних ситуаційних	На першому навчальному тижні контроль самостійної роботи не відбувається		

		завдань.		
Тема 2	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція за темою 2: «Походження держави і права»	Активна робота на лекції	
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою 2: «Походження держави і права»	Вирішення ситуаційних (практичних) завдань	5
		Вирішення ситуаційних завдань		
	Розгляд теоретичних питань за темою.			
Самостійна робота				
Питання та завдання до самостійного опрацювання	<p><i>Зв'язок держави і права на різних етапах розвитку суспільства. Типи праворозуміння.</i></p> <p>Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою.</p> <p>Виконання домашніх завдань щодо вирішення практичних ситуаційних завдань.</p>	Перевірка домашніх завдань		
Змістовий модуль 2. Загальне вчення про державу.				
Тема 3	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція за темою 3. «Загальна теорія держави»	Активна робота на лекції	
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою 3: «Загальна теорія держави»	Вирішення ситуаційних (практичних) завдань	(5+5+5) 15 (вивчення теми розраховано протягом 3 тижнів - по 5 балів за виконання завдань протягом кожного тижня)
		Вирішення ситуаційних завдань		
Розгляд теоретичних питань за темою.				
Самостійна робота				
Питання та завдання до самостійного опрацювання	<p><i>Типологія держави. Функції держави, правові форми їх здійснення.</i></p> <p><i>Міжнародні об'єднання держав.</i></p>	Перевірка домашніх завдань		

		<p><i>Загальна характеристика законодавчої, виконавчої та судової гілок влади. Поняття, ознаки та класифікація державних органів.</i></p> <p>Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою.</p> <p>Виконання домашніх завдань щодо вирішення практичних ситуаційних завдань.</p> <p>Підготовка до написання контрольної роботи.</p>		
Тема 4.1	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція за темою 4-1. «Держава у політичній системі суспільства» (Ч.1 «Місце і роль держави в політичній системі суспільства»)	Активна робота на лекції	
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою 4-1. «Держава у політичній системі суспільства» (Ч.1 Місце і роль держави в політичній системі суспільства»)	Вирішення ситуаційних (практичних) завдань	
		Розгляд теоретичних питань за темою.		
		Вирішення ситуаційних завдань, підготовка доповіді.		
	Написання контрольної роботи за темами 1-3.	Контрольна робота	5	
Самостійна робота				
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	<p><i>Державна і політична влада. Роль права в процесі функціонування і розвитку політичної системи суспільства.</i></p> <p>Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою.</p>	Перевірка домашніх завдань	
Тема 4.2	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція за темою 4-2. «Держава у політичній системі суспільства» (Ч.2 «Правова держава»)	Активна робота на лекції	
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою 4-2. «Держава у політичній системі суспільства» (Ч.2 «Правова держава»)	Вирішення ситуаційних (практичних) завдань	5
Розгляд теоретичних питань за темою.				
		Вирішення ситуаційних завдань		

	Виконання творчого завдання	Презентація творчого завдання	5	
Самостійна робота				
Питання та завдання до самостійного опрацювання	<i>Держава та громадянське суспільство. Загальна характеристика громадянського суспільства. Структура громадянського суспільства.</i> Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою.	Перевірка домашніх завдань		
Змістовий модуль 3. Загальне вчення про право.				
Тема 5	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція за темою 5. «Право як регулятор суспільних відносин»	Активна робота на лекції	
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою 5. «Право як регулятор суспільних відносин» Розгляд теоретичних питань за темою. Вирішення ситуаційних завдань	Вирішення ситуаційних (практичних) завдань	5
	Самостійна робота			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	<i>Цінність права. Співвідношення права та інших соціальних норм (етика, мораль, релігія).</i> Виконання домашніх завдань щодо вирішення практичних ситуаційних завдань. Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою.	Перевірка домашніх завдань		
Тема 6	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція за темою 6. «Правовий статус людини і громадянина»	Активна робота на лекції	
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою 6. «Правовий статус людини і громадянина» Розгляд теоретичних питань за темою. Вирішення ситуаційних завдань	Вирішення ситуаційних (практичних) завдань	5
	Самостійна робота			

	Питання та завдання до самостійного опрацювання	<i>Інститут прав людини в Україні. Національні та міжнародні гарантії прав людини.</i> Виконання домашніх завдань щодо вирішення практичних ситуаційних завдань. Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою.	Перевірка домашніх завдань	
Тема 7.1	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Лекція за темою 7-1. «Джерела права»	Активна робота на лекції	
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою 7-1. «Джерела права»	Вирішення ситуаційних (практичних) завдань	5
		Розгляд теоретичних питань за темою. Вирішення ситуаційних завдань		
	<i>Самостійна робота</i>			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	<i>Судовий прецедент і судова практика як джерела права.</i> Виконання домашніх завдань щодо вирішення практичних ситуаційних завдань. Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою.	Перевірка домашніх завдань		
Тема 7.2	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Лекція за темою 7-2. «Джерела права»	Активна робота на лекції	
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою 7-2. «Джерела права»	Вирішення ситуаційних (практичних) завдань	5
		Розгляд теоретичних питань за темою. Вирішення ситуаційних завдань		
		Написання контрольної роботи за темами 4-7.	Контрольна робота	5
<i>Самостійна робота</i>				
Питання та завдання до самостійного опрацювання	<i>Міжгалузеві та галузеві принципи права. Значення принципів права для правового регулювання.</i> Виконання домашніх завдань щодо вирішення практичних ситуаційних завдань. Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою.	Перевірка домашніх завдань		
<i>Аудиторна робота</i>				

Тема 8	Лекція	Лекція за темою 8. «Правова свідомість і правова культура»	Активна робота на лекції	
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою 8. «Правова свідомість і правова культура» Розгляд теоретичних питань за темою.	Вирішення ситуаційних (практичних) завдань	5
		Вирішення ситуаційних завдань		
		Виконання творчого завдання	Презентація творчого завдання	5
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	<i>Правова культура: поняття і значення. Правова культура суспільства. Правова культура особистості.</i> Виконання домашніх завдань щодо вирішення практичних ситуаційних завдань. Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Підготовка до підсумкової контрольної роботи.	Перевірка домашніх завдань	
		Підсумкова контрольна робота		25
Разом за роботу протягом 1 семестру				100

2 семестр

Тема	Форми та види навчання		Форми оцінювання	Мак бал
	Змістовий модуль 4. Нормативна основа правового регулювання			
Тема 9	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція на тему: «Норми права»	Активна робота на лекції	
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою: «Норми права»	Вирішення ситуаційних (практичних) завдань	
			Вирішення ситуаційних завдань	
			Експрес-опитування	
Самостійна робота				
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	<i>Спеціалізовані норми права.</i> Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Виконання домашніх завдань щодо вирішення практичних ситуаційних завдань.	На першому навчальному тижні контроль самостійної роботи не відбувається	
Аудиторна робота				

Тема 10	Лекція	Лекція на тему: «Юридичні факти»	Активна робота на лекції	
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою: «Юридичні факти»	Вирішення ситуаційних (практичних) завдань	5
		Вирішення ситуаційних завдань		
		Самостійна робота		
Питання та завдання до самостійного опрацювання	<i>Правові преюдиції й юридичні фікції: поняття та їх вплив на розвиток правовідносин.</i> Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Виконання домашніх завдань щодо вирішення практичних ситуаційних завдань.	Перевірка домашніх завдань		
Тема 11	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція за темою 11. «Система права і система законодавства»	Активна робота на лекції	
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою 11. «Система права і система законодавства»	Вирішення ситуаційних (практичних) завдань	5
		Вирішення ситуаційних завдань		
	Самостійна робота			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	<i>Співвідношення систем міжнародного права та національного права.</i> <i>Облік, інкорпорація та консолідація законодавства. Кодифікація законодавства і створення зводу законів.</i> Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Виконання домашніх завдань щодо вирішення практичних ситуаційних завдань.	Перевірка домашніх завдань		
Тема 12	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція за темою: «Правотворчість»	Активна робота на лекції	
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою: «Правотворчість»	Вирішення ситуаційних	5

		Розгляд теоретичних питань за темою. Вирішення ситуаційних завдань	(практичних) завдань	
Самостійна робота				
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	<i>Юридична техніка і її значення для правотворчості.</i> Виконання домашніх завдань щодо вирішення практичних ситуаційних завдань. Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Підготовка до контрольної роботи.	Перевірка домашніх завдань	
Змістовий модуль 5. Реалізація права				
Тема 13	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція за темою: «Правовідносини»	Активна робота на лекції	
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою: «Правовідносини»	Вирішення ситуаційних (практичних) завдань	5
		Розгляд теоретичних питань за темою.		
		Вирішення ситуаційних завдань.		
		Написання контрольної роботи	Контрольна робота	5
Самостійна робота				
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	<i>Правосуб'єктність. Об'єкти правових відносин, їх види.</i> Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Виконання домашніх завдань щодо вирішення практичних ситуаційних завдань.	Перевірка домашніх завдань	
Тема 14	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція за темою: «Юридично значуща поведінка та юридична відповідальність»	Активна робота на лекції	
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою: «Юридично значуща поведінка та юридична відповідальність» Розгляд теоретичних питань за темою.	Вирішення ситуаційних (практичних) завдань	(5+5) 10 (вивчення теми розрахов

		Вирішення ситуаційних завдань, підготовка доповіді.		ано протягом 2 тижнів - по 5 балів за виконання завдань протягом кожного тижня)
		Виконання творчого завдання	Презентація творчого завдання	5
Самостійна робота				
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	<i>Підстави виникнення і звільнення від юридичної відповідальності.</i> Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою.	Перевірка домашніх завдань	
Тема 15	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція за темою 15. «Застосування норм права»	Активна робота на лекції	
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою 15. «Застосування норм права»	Вирішення ситуаційних (практичних) завдань	5
		Розгляд теоретичних питань за темою. Вирішення ситуаційних завдань		
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	<i>Застосування права в умовах колізій і прогалін у законодавстві.</i> Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою.	Перевірка домашніх завдань	
Тема 16	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція за темою: «Тлумачення правових актів»	Активна робота на лекції	
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою: «Тлумачення правових актів»	Вирішення ситуаційних (практичних) завдань	5
		Розгляд теоретичних питань за темою. Вирішення ситуаційних завдань		
		Написання контрольної роботи	Контрольна робота	5
Самостійна робота				

	Питання та завдання до самостійного опрацювання	<i>Інтерпретаційні акти, їх види.</i> Виконання домашніх завдань щодо вирішення практичних ситуаційних завдань. Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою.	Перевірка домашніх завдань	
Тема 17	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Лекція за темою: «Основні правові системи сучасності»	Активна робота на лекції	
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою 6. «Основні правові системи сучасності» Розгляд теоретичних питань за темою. Вирішення ситуаційних завдань	Вирішення ситуаційних (практичних) завдань	5
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	<i>Сім'я релігійного права.</i> <i>Процеси конвергенції в сучасних правових системах. Напрями і засоби зближення та взаємовпливу правових систем.</i> Виконання домашніх завдань щодо вирішення практичних ситуаційних завдань. Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою.	Перевірка домашніх завдань	
		Екзамен		40
	Разом за роботу протягом 2 семестру			100

Рекомендована література Правові акти

1. Конституція України (від 28 червня 1996 р.). [Електронний ресурс]// Сайт законодавства України. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
2. Загальна декларація прав людини: Прийнята і проголошена резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 року. [Електронний ресурс]// Сайт законодавства України. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text.
3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод Ради Європи. [Електронний ресурс]// Сайт законодавства України. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text.

Основна

4. Загальна теорія права. Нормативний курс: підручник/С.Бобровник. Юрінком Інтер. - 2021. 596 с.
5. Теорія держави і права : підручник / Фатхутдінова О.В., Куненко І.С., Максимова Л.О., Хлабистова К.В. ; К.: КНТ; 2022. – 328 с.
6. Теорія держави і права: Навчальний посібник для підготовки до іспитів/ И.Тетарчук. Центр учебной литературы, 2022. – 302 с.
7. Теорія держави і права: Підручник, Практикум, Тести/ Н. Крестовська, Л. Матвєєва. 2-ге (випр. і допов.); Юрінком Інтер. 2020. – 584 с.
8. Скакун О. Ф. Теорія права і держави : підручник. 4-ге видання. Алерта; 2021. – 528 с.

Додаткова

9. Рогова О.Г. Належна правова процедура як гарантія реалізації європейських принципів публічного управління// Управлінські, правові та соціально-економічні аспекти імплементації *acquis communautaire* у діяльності органів публічної влади України: монографія/за заг.ред. док.юрид.наук Л.Ю.Величко та С.М.Клімової. Харків: Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2021. – С. 37-47.
10. Рогова О.Г. Особливості правового стилю сучасної України [Електронний ресурс]// The 7 th International scientific and practical conference “European scientific discussions” (May 23-25, 2021) Potere della ragione Editore, Rome, Italy. 2021 (VII Міжнародна науково-практична конференція «European scientific discussions» 23-25 мая 2021 года, Рим, Італія). – Р. 480-486. – Режим доступу: <https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2021/05/EUROPEAN-SCIENTIFIC-DISCUSSIONS-23-25.05.2021.pdf>
11. Рогова О.Г. Юридична техніка у законотворчій діяльності [Електронний ресурс] // Тези VII Міжнародної науково-практичної конференції «SCIENCE, SOCIETY, EDUCATION: TOPICAL ISSUES AND DEVELOPMENT PROSPECTS» The 7 th International scientific and practical conference “Science, society, education: topical issues and development prospects” (June 7-9, 2020) SPC “Sci-conf.com.ua”, Kharkiv, Ukraine. 2020. – Р.1004-1011. – Режим доступу: https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2020/06/SCIENCE-SOCIETY-EDUCATION_TOPICAL-ISSUES-AND-DEVELOPMENT-PROSPECTS_7-9.06.20.pdf
12. Рогова О.Г. Вплив міжнародного права на формування національної правової системи: проблеми та надбання Конституції України [Електронний ресурс] // Конституція України: історія, сучасність, перспективи : збірник матеріалів Круглого столу до 25-річчя Конституції України, 23 черв. 2021 р. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2021. – Режим доступу: <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/25733>
13. Рогова О.Г. Глобалізація та зміни правової системи України в умовах війни. *Публічне право*. 2022. № 3. – Режим доступу: <https://www.publichne-pravo.com.ua/files/47/14.pdf>.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

14. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rada.gov.ua/>
15. Єдиний державний реєстр судових рішень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/>
16. Юридична бібліотека (Україна). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://law.biz.ua/books/0023/0204.htm>
17. Юридична бібліотека (Україна). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pravo.biz.ua/>
18. Каталог юридических ресурсов. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://urka.ru/catalog.php?parent=57>

19. Каталог юриста. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.lawukraine.com
20. Теорія держави та права // ПНС ХНЕУ. – Режим доступу:
<https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=7857> ;
<https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=8365>.